

Чинники політичної культури у структурі політичного середовища державної політики

О. В. Делія, Національна академія державного управління при Президентові України

Подані результати аналізу політичної культури як сукупності чинників та умов політичного середовища державної політики. Окреслені основні підходи до розгляду політичної культури, з'ясовано, що розгляд політичної культури є похідною різних дослідницьких традицій. Наголошено на складності дослідження феномена, оскільки політична культура постає одночасно інтегральною характеристикою політичної сфери суспільства, функціонує в рамках окремої політичної системи та є частиною національної культури.

Актуалізований практичний рівень інтерпретації впливу політичної культури на вироблення державної політики. На підставі систематизації даних експертних інтерв'ю, репрезентованих у рамках соціологічного дослідження політичної культури, здійсненого центром Разумкова, виокремлено декілька сфер вітчизняної політичної культури: ментальна, соціально-поведінкова, економічна, інституціональна тощо. У результаті проведеного аналізу сформована схематична модель політичної культури у структурі політичного середовища державної політики.

Ключові слова: державне управління; публічна політика; політична система; середовище; сфера; категорія; феномен

Factors of political culture in the structure of political environment of public policy

O. V. Delia, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine

The macro-objective level of studying the political environment of state policy actualizes the comprehension of the political system in the structure of the external environment through the description of the category «political culture». In general, scientific understanding of the phenomenon of political culture has become a derivative of various research traditions. At the present stage, it is possible to identify several more or less formalized conceptual positions on this matter: subjective objective approaches, cultural and political doctrines.

The essence of political culture unites the behavioral, activity aspects of subjects in the sphere of politics and the way the political system operates. Also, the notion of political culture captures the established system of values, norms, institutions, political consciousness that has developed historically, and the forms of political activity that correspond to it. At the same time, all these concepts, approaches have a point of intersection, which represents the main environmental feature of the phenomenon of political culture - universality, presence in one form or another in all spheres of social life.

Domestic researchers recognize and underscore the importance of the influence of political culture on the whole complex of relations between the participants in the political process, the form of organization of state power, the form and effectiveness of the political system, the structure of institutions of power, the ability of political culture through its regulatory mechanisms to achieve social consensus, to promote or impede democratic development national state. At the same time, the problem of the environmental significance of political culture for public policy in foreign and domestic scientific discourses arises more theoretically than practical.

In our case, the empirical basis for such a reflection was the information and analytical materials of the Razumkov Center «Political Culture and Parliamentarism in Ukraine: Current Status and Main Problems». Proceeding from this generalization, political culture in the structure of the political environment is a systematically organized integrity whose influence extends to its sphere components (mental, social, institutional, economic, etc.). Their interaction, the result of interaction. And finds its manifestation at all levels of society. The combination of these areas and their content is the conditions and factors of the public policy environment.

Keywords: public administration; public policy; political system; environment; sphere; category; phenomenon

Факторы политической культуры в структуре политической среды государственной политики

О. В. Делія, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

Представлены результаты анализа политической культуры как совокупности факторов и условий политической среды государственной политики. Очерчены основные подходы к рассмотрению политической культуры, выяснено, что рассмотрение политической культуры является производной различных исследовательских традиций. Отмечено сложности исследования феномена, поскольку политическая культура предстает одновременно интегральной характеристикой политической сферы общества, функционирует в рамках отдельной политической системы и является частью национальной культуры.

Актуализированный практический уровень интерпретации влияния политической культуры на выработку государственной политики. На основании систематизации данных экспертных интервью, представленных в рамках социологического исследования политической культуры, осуществленного центром Разумкова, выделены

несколько сфер отечественной политической культуры: ментальная, социально-поведенческая, экономическая, институциональная и тому подобное. В результате проведенного анализа сформирована схематичная модель политической культуры в структуре политической среды государственной политики.

Ключевые слова: государственное управление; публичная политика; политическая система; среда; сфера; категория; феномен

Постановка проблеми.

Макрооб'єктивний рівень студіювання політичного середовища державної політики актуалізує осмислення політичної системи у структурі зовнішнього середовища через опис категорії «політична культура», яка постає одночасно інтегральною характеристикою політичної сфери суспільства, функціонує в рамках окремої політичної системи та є частиною національної культури [5]. І. Поліщук підкреслює, що через політичний свій зріз культура суспільства впливає на характер політичних стосунків, а ті, у свою чергу, чинять зворотний вплив на культуру суспільства. Як частина культурної системи суспільства політична культура охоплює ті культурні елементи, які стосуються політичних процесів. Водночас як чинник політичної системи політична культура концентрує в собі соціально-психологічні фактори політичного життя [13].

Аналіз досліджень і публікацій. Загалом наукове осмислення феномена політичної культури постало похідною різних дослідницьких традицій. На сучасному етапі можна виділити кілька більш-менш сформованих концептуальних позицій з цього приводу. Г. Алмонд, С. Верба, В. Лісовий обґрунтовують суб'єктивний підхід до розуміння поняття, посилюючи значимість ментального аспекту у формулюванні політичної культури [1;9]. М. Дуглас, С. Вайт, А. Карднер, Л. Плейно акцентують об'єктивну сторону феномену, поведінковий зріз студіювання політичної культури. Певні синтезуючі уявлення про політичну культуру подають П. Шаран, У. Розенбаум, репрезентуючи політичну культуру як сукупність сталих переконань та орієнтацій, історичного досвіду, який визначає поведінку індивіда [14].

Вітчизняні дослідники В. Бурдяк та Н. Ротар посилюють культурний аспект феномена, зараховуючи до його стрижневих елементів національну ідентичність, мову, традиції тощо [3]. У межах політологічного підходу О. Рудакевич зазначає, що в дослідженні політичної культури важливо звертати увагу на засадниче трактування політики, що властиве народу: ціннісно-нейтральне, ціннісно-зорієнтоване або ж цинічне та з'ясування того, наскільки політично зрілою є ця спільнота і її провідна верства. Перу цього дослідника належить також ґрунтовний аналіз категоризації політичної культури вітчизняною науковою думкою першого десятиріччя незалежності України. [15]. Е. Баталов упроваджує до розуміння політичної культури індивідуальний та груповий вимір. Автор вважає, якщо на рівні індивідуальному та

груповому «політична культура виступає як єдність культури мислення, свідомості й поведінки», то «на рівні суспільному вона повинна бути доповнена новим інтегральним елементом, таким як культура функціонування політичної системи й інституційних структур, що входять до її складу [2].

Визнаючи за авторами їх право на власну дослідницьку позицію, зауважимо лише, що політична культура постає багаторівневим та багатоплановим явищем, водночас є цілісним феноменом. Сутність політичної культури об'єднує поведінкові, діяльнісні аспекти суб'єктів у сфері політики та спосіб функціонування політичної системи. Також поняття політичної культури фіксує усталену систему цінностей, норм, інститутів, політичну свідомість, що склалась історично, та відповідні їй форми політичної активності. У той же час усі зазначені концепції, підходи мають точку перетину, яка репрезентує стрижневу середовищну властивість феномена політичної культури – всезагальність, присутність у тому чи іншому вигляді в усіх сферах суспільного життя.

Вітчизняні дослідники визнають та підкреслюють вагомість впливу політичної культури на всю сукупність відносин між учасниками політичного процесу, форму організації державної влади, форму та ефективність політичної системи, будову інститутів влади, здатність політичної культури через свої регуляторні механізми досягати соціального консенсусу, сприяти чи перешкоджати демократичному розвитку національної держави [6;7]. Разом із тим проблема середовищного значення політичної культури для державної політики у зарубіжному та вітчизняному наукових дискурсах постає справою більше теоретичного, аніж практичного порядку. Це можна пояснити тим, що вплив політичної культури на вироблення державної політики є опосередкованим та залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних чинників. Як зазначає М. Пірен, політична культура виокремлює «...у звичаях і законах історичний політичний досвід..., що реалізується у конкретних соціальних діях» [11, с. 217].

Відтак, будь-яке дослідження цієї проблематики, що претендує на актуальність, має передбачати інтерпретацію емпіричного матеріалу й уточнення на цій підставі чинників та умов політичної культури, які зумовлюють вироблення державної політики. Останнє і є метою дослідження.

Виклад основного матеріалу. У нашому випадку емпіричною базою для подібного осмислення

послугують інформаційно-аналітичні матеріали Центру Разумкова «Політична культура та парламентаризм в Україні: сучасний стан та основні проблеми» (2017 р.) (Табл.1).

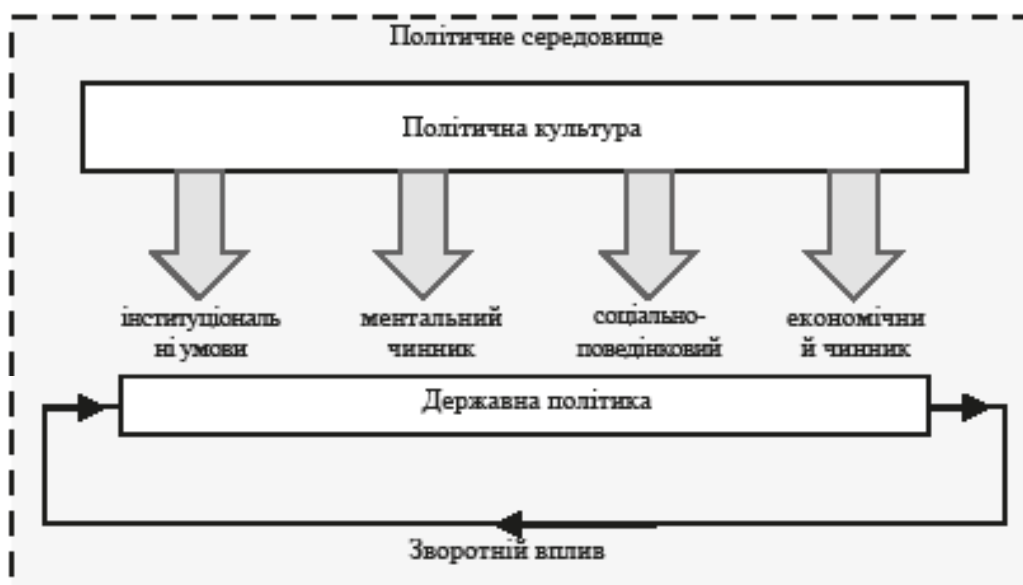
Таблиця 1. Систематизація результатів фахового аналізу особливостей і тенденцій розвитку політичної культури громадян України (за даними експертних інтерв'ю щодо особливостей і тенденцій політичної культури громадян України)

Рівні сучасної політичної культури	Інституціональні	існують нових демократичних форм, інституцій громадянського суспільства, відсутність інституційної структури громадянського суспільства; порушення принципу поділу влади; утримання державної контролю за публічною сферою; відсутність ефективних механізмів зворотного зв'язку між владою і громадяно; припинення сфери суспільно-політичних відносин бізнес-структурами.
	Ментальні	формування політичних, правових і соціальних компетенцій громадян, які проявляються у активній діяльності до комплексних життєвих ситуацій; народження індивідуальних типів ментальності; недостатня обізнаність у політичних процесах; неадекватний розвиток самостійного мислення; слабкі комунікативні та аргументаційні компетенції; державні рівні інструменту, державно-правових інструментів; поділи на громадянські до європейського мислення; зближення рівня розвитку як практичних знань і правово-економічних цінностей; прихильність до західноєвропейських політичних цінностей.
	Соціальні (повсякденні)	ієрархія підприємств; громадянський активізм; відсутність життєвих зв'язків у середній родинних групах; активізм; етноетнічне протиставлення; етнічно-релігійний поділ політичної культури; фрагментарний, не монолітний характер політичної культури; популізм; патримоніальні відносини і неспокон; монополізація та персоніфікація громадських об'єднань.
	Економічні	високий рівень матеріальної забезпеченості громадян, що корелює із підвищенням громадянської активності; детермінація політичної культури соціальними та економічними чинниками.
Прояви політичної культури	Інституціональні сфери	дотримання принципу поділу влади; вибори за відкритим партійним списком; жорстко утримання та підтримка життєвості державних інституцій, що підтримують утвердження ідеї людини як вищої цінності; творення системи державного контролю.
	Ментальні сфери	утвердження певної індивідуальної ідеї; формування самонавчальності суспільства через проведення публічних дискусій, діалогів між представниками різних верств;
	Соціальні сфери	існують політичного і соціального просвітництва населення; повномасштабна і критична політична поведінка верств; не бути жодної однієї із них; формування політичної культури; неупередженість та незалежність ЗМІ, експертів, громадянського активу

Виходячи з даного узагальнення, політична культура у структурі політичного середовища постає системно організованою цілісністю, дія якої поширюється на її сфері складові (ментальна, соціальна, інституціональна, економічна тощо),

їх взаємодію, результат взаємодії та знаходить свій прояв на усіх рівнях суспільства. Відповідно, означені сфери та їх наповнення утворюють сукупність умов і чинників середовища державної політики (Рис. 1).

Рис 1. Політична культура в структурі середовища державної політики

Засадничими основами новітньої вітчизняної політичної культури, які розкривають її сутність і специфіку та, відповідно, чинять функціональний вплив на вироблення державної політики, є поєднання індивідуальних культурних форм та соціальних (колективних) елементів (нові форми та інституції громадянського суспільства, патріотизм, активістський тип ментальності, громадочентризм, міцність зв'язків усередині родинних груп тощо).

Загалом неінституціональні, ментальні елементи політичної культури, наявність архетипічних основ внутрішньої єдності суспільства постають універсальним атрибутом розвитку політично організованого соціуму. Ігнорування цих явищ під час формування чи реалізації державної політики є хибною практикою. Це загрожує відторгненням значної частини суспільства від участі у розробленні політики, формуванням і закріпленням негативного образу вітчизняного політикума. Також позбавляє державну політику широкої соціальної бази та історичної перспективи, перетворює державно-політичний процес у справу обмеженого кола осіб, яка переслідує лише власні інтереси. Відтак перспективним і раціональним є пошук нових ментальних зв'язків соціуму і влади, таких, що відповідають часу та суспільним запитам.

Разом із тим національну політичну культуру формулюють дисфункціональні характеристики соціального, елітарного, індивідуального, групового рівнів, які постають рудиментами радянського тоталітаризму, проте до сьогодні накладають свій відбиток на процеси формування політичної поведінки, колективних політичних орієнтацій зокрема.

До таких можна зарахувати – порушення принципу поділу влад, регіоналізм політичної культу-

ри, її фрагментарний характер, патрон-клієнтські відносини, непотизм, патерналізм, інерція підданства тощо.

Тоталітаризм значно знизив, а подекуди знищив, здатність українських громадян до критичного аналізу дійсності. Звідси, названі фахівцями, незадовільний розвиток самостійного мислення пересічних українців, слабка комунікативна та аргументативна компетентність.

Політичну культуру посттоталітарних суспільств характеризує високий рівень патерналістських очікувань у вирішенні низки важливих суспільно-політичних питань, розв'язання яких вбачається для населення виключною прерогативою влади.

Опитування, проведене фондом «Демократичні ініціативи» спільно з Київським міжнародним інститутом соціології, підтверджує наявність серед українців поширених патерналістських настроїв. Так, майже дві третини громадян (63%) переконані, що держава повинна надавати їм максимум безоплатних послуг у сфері освіти, медицини, забезпечити достойні пенсії, навіть якщо доведеться збільшити податки [8].

У контексті мети нашого дослідження показовою є характеристика патерналістського громадянина, наведена О. Лозинським, за якою патерналістськи налаштований індивід підсвідомо чи свідомо займає конформістську, угодівську позицію стосовно влади, керівництва, вимог оточення. Особа стає психологічно неготова конфліктувати із зовнішніми обставинами, не відстоює власні інтереси, чим розбещує тих, хто керує, даючи їм простір для маніпуляцій і зловживань [10, с. 358]. Проблема слабкості ідейно-ціннісного регулювання діяльності державних інститутів та посадових осіб, що постає внаслідок цих процесів, породжує

кризу керованості, що гальмує появу нових інститутів, перспективний розвиток існуючих, понижує суспільну значущість та ефективність діяльності інститутів.

Окрему групу дисфункціональних характеристик політичної культури утворюють риси, продубовані сучасним кризовим станом політичного середовища. Цю групу «яскраво» репрезентують зафіксовані експертним аналізом явища аномії, популізму, політизації та персоналізації громадянських об'єднань, відсутності ефективних механізмів зворотного зв'язку тощо.

Так, принцип зворотного зв'язку під час прийняття державно-політичних рішень законодавчо формалізований у США, де влада зобов'язала муніципалітети проводити громадські слухання ще на початку ХХ ст. В Україні цей процес має доволі суперечливу природу. Процес зворотного зв'язку передбачений, але здійснюється в умовах тривалої відсутності дієвого механізму політичної відповідальності органів влади перед суспільством, чітко визначеної процедури здійснення зворотного зв'язку.

Згідно з показниками Індексу світової конкурентоспроможності Світового економічного форуму за 2015 рік Україна посідає 103 місце в категорії «прозорість формування державної політики» [4]. Зазначене фіксує брак участі суспільства у процесі прийняття політичних рішень та спричиняє наявність негативного зворотного зв'язку. Прикладом тому може слугувати українська новітня хронологія вияву відкритого незадоволення громадян державно-політичними рішеннями через проведення акцій протесту, мітингів на національному та регіональному рівнях (акції протесту автомобілістів, мітинги проти незаконних забудов та інші).

Зафіксовані експертами явища детермінації політичної культури соціально-економічними чинниками, зокрема низьким рівнем матеріальної забезпеченості українських громадян, створюють самостійний комплекс чинників політичного середовища.

Слід зауважити, що соціальна структура сучасного українського суспільства є значно диференційованою. Утворення прошарку власників, зокрема й олігархічних груп, із одного боку, на-

явність маргінальних соціальних груп, розмивання існуючих соціальних верств – з іншого. Ця строкатість знайшла відображення в артикуляції різних інтересів і потреб, тенденцій політичних процесів, появи значної кількості політичних партій та рухів, зокрема в поляризації політичної культури українського суспільства на регіональному рівні та в соціально-політичній площині.

Соціальна диференціація поглибила майнову нерівність. Як зазначає М. Фаріон, офіційної статистики щодо майнового розшарування українського соціуму немає, проте нині (2015 р.) експерти стверджують, що різниця між доходами найбагатших та найбідніших в Україні складає щонайменше 40 разів. За їх підрахунками сукупні активи 100 найзаможніших українців складають 61% річного ВВП країни. За даними ООН, частка 10% найбагатших українців у сукупному доході становила близько 22,5%, а 10% найбідніших – 3,8%. Поляризація доходів населення призводить до соціально-економічних протиріч, які дестабілюють державно-політичний процес [16].

Висновки.

Розгляд політичної культури з точки зору середовищних основ вироблення державної політики дозволяє інтерпретувати останню як цілісний феномен, якому властиві ознаки повсюдності. У контексті вироблення державної політики політична культура здійснює вплив на державно-політичний процес та одночасно постає середовищем розгортання державної політики.

Результати аналізу емпіричних даних щодо українського суспільства дали підставу для виділення ментальної, соціально-поведінкової, економічної, інституціональної сфер політичної культури, змістове наповнення яких утворило сукупність умов і чинників середовища державної політики.

Стрижневими атрибутивними характеристиками вітчизняної політичної культури стали: поєднання індивідуальних форм політичної культури та її соціетальних елементів, превалювання неінституціональних рис, комплекс посттоталітарних установок та орієнтацій, явища, продубовані сучасним станом політичного середовища, детермінація сучасного стану та розвитку політичної культури соціально-економічними чинниками.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Алмонд Г. Гражданская культура и стабильность демократии / Г. Алмонд // Политические исследования. – 1992. – № 4. – С. 122-133.
2. Баталов Е. Советская политическая культура (к исследованию распадающейся парадигмы) / Е. Баталов. – Режим доступа: <http://ecsosman.hse.ru>
3. Бурдяк В. І. Політична культура країн Європи в контексті інтеграційних процесів : монографія / В. І. Бурдяк, Н. Ю. Ротар. – Чернівці : Рута, 2004. – 328 с.
4. Гончарук А. Государственное управление: перезагрузка / А. Гончарук, В. Пекарь, Р. Бондарь и др. – Режим доступа: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2017/03/31/7139815/>
5. Делія О. В. Сукупність методологічних підходів до пізнання середовища державної політики / О. В.

- Делія // Право та державне управління. – 2017. – №2 – С. 138-143.
6. Держко І. Політична культура громадянського суспільства в контексті синергетичної парадигми / І. Держко // Науково-теоретичний альманах «Грані». – Т. 18. – № 1. – С. 11-16.
7. Держко І. Трансформація політичної культури суспільства в умовах демократичного державотворення / І. Держко, І. Парубчак. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-3/doc/4/09.pdf>
8. Коляда Є. «Виконайте усе замість мене». Виявляється, серед українців досі поширені патерналістські настрої / Є. Коляда, І. Коваленко. – Режим доступу: <http://expres.ua/news/2018/02/07/283350-vykonayte-use-zamist-mene-vyyavlyayetsya-sered-ukrayinciv-dosi-poshyreni>
9. Лісовий В. Культура-ідеологія-політика / В. Лісовий. – Київ : Вид-во ім. О. Теліги, 1997. – С. 116-136.
10. Лозинський О. М. Психологічні аспекти корупційних тенденцій в контексті політичної культури / О. М. Лозинський // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 1. – С. 353-361.
11. Пірен М. Основи політичної психології: навчальний посібник / М. Пірен. Київ : Міленіум, 2003. – 318 с.
12. Політична культура та парламентаризм в Україні: сучасний стан та основні проблеми. – Режим доступу: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2017_Politychna_kultura.pdf
13. Поліщук І. Політична культура: категоріальне осмислення / І. Поліщук // Український науковий журнал «Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікація». – 2012. – № 4. – С. 78-95.
14. История психологии в лицах: Персоналии // Психологический лексикон. Энциклопедический словарь: [в 6-ти т.]. Ред.-сост. Л. А. Карпенко; под общ. ред. А. В. Петровского. – Москва: ПЕРСЭ, 2005. – С. 208-209.
15. Рудакевич О. Співвідношення понять «національна політична культура» та «етнополітична культура нації» / О. Рудакевич // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. – 2010. – № 4. – С. 78-83.
16. Фаріон М. Посилення диференціації доходів населення за умов всебічної сучасної кризи вітчизняного суспільства / М. Фаріон // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 6. – С. 123-129.

REFERENCES

1. Almond, G. (1992) *Grazhdanskaia kultura i stabilnost demokratii* [Civil Culture and the Stability of Democracy]. *Political studies*, 4, 122-133 [in Russian].
2. Batalov, E. *Sovetskaya politycheskaya kultura (kysledovanyyu raspadayushhejsya paradygmy)* [Soviet political culture (to explore the disintegrating paradigm)]. Retrieved from: <http://ecsocman.hse.ru> [in Russian].
3. Burdyak, V.I., & Rotar, N.Yu. (2004) *Politychna kultura krayin Yevropy v konteksti integracijnyh procesiv* [Political culture of European countries in the context of integration processes]. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].
4. Goncharuk, A., Pekar, V., & Bondar, R. (2017) *Gosudarstvennoe upravlenye: Perezagruzka* [Public administration: restart]. Retrieved from: <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2017/03/31/7139815/> [in Russian].
5. Deliya, O.V. (2017) *Sukupnist metodologichnyh pidhodiv do piznannya seredovyssha derzhavnnoi polityky* [The combination of methodological approaches to the learning environment of public policy]. *Law and public administration*, 2, 138-143 [in Ukrainian].
6. Derzhko, I. (2015). *Politychna kultura gromadyanskogo suspilstva v konteksti synergetychnoi paradygmy* [Political culture of civil society in the context of synergetic paradigm]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 18 (1), 11-16 [in Ukrainian].
7. Derzhko, I., & Parubchak, I. (2013). *Transformaciya politychnoi kultury suspilstva v umovah demokratychnogo derzhavotvorennia* [Transformation of the political culture of society in the conditions of democratic state creation]. Retrieved from: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-3/doc/4/09.pdf> [in Ukrainian].
8. Kolyada, Ye., & Kovalenko, I. (2018). «*Vykonajte use zamist mene*». *Vyyavlyayetsya, sered ukrayinciv dosi poshyreni paternalistski nastroyi*. [«Do everything in my place». It turns out that among the Ukrainians paternalism is still widespread]. Retrieved from: <http://expres.ua/news/2018/02/07/283350-vykonayte-use-zamist-mene-vyyavlyayetsya-sered-ukrayinciv-dosi-poshyreni> [in Ukrainian].
9. Lisovyj, V. (1997). *Kultura-ideologiya-polityka*. [Culture-ideology-politics]. Kyiv: Vyd-vo im. O. Telihy, 116-136 [in Ukrainian].
10. Lozynskij, O.M. (2013) *Psychologichni aspekty korupcijnyh tendencij v konteksti politychnoi kultury* [Psychological aspects of corruption tendencies in the context of political culture]. *Scientific bulletin of Lviv State University of Internal Affairs 1*, 353-361 [in Ukrainian].
11. Piren, M. (2003). *Osnovy politychnoi psykholohiyi: navchalnyj posibnyk*. [Fundamentals of Political Psychology]. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
12. *Politychna kultura ta parlamentaryzm v Ukraini: suchasnyj stan ta osnovni problemy* [Political culture and parliamentarism in Ukraine: the current state and main problems]. Retrieved from: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2017_Politychna_kultura.pdf [in Ukrainian].
13. Polishhuk, I. (2012). *Politychna kultura: kategorialne osmyslennia* [Political culture: categorical comprehension]. *Ukrainian scientific magazine «Education of the region. Politology. Psychology. Communication»*, 4, 78-95 [in Ukrainian].
14. Karpenko, L.A., & Petrovskiy, A.V. (Eds.) (2005). *Istoriya psihologii v licah: Personalii* [History of psychology in

- persons: Persons]. *Psichologicheskij leksikon. Jenciklopedicheskij slovar [Psychological vocabulary. Encyclopedic dictionary]*. (Vols. 1-6). Moscow: PERSJe, 208-209 [in Russian].
15. Rudakevych, O. (2010). Spivvidnoshennya ponyat «nacionalna politychna kultura» ta «etnopolitychna ku`tura naciyi» [The Correlation of Concepts «National Political Culture» and «Ethnopolitical Culture of a Nation»]. *Scientific journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University. Political sciences and methods of teaching socio-political disciplines*, 4, 78-83 [in Ukrainian].
16. Farion, M. (2015). Posylennya dyferenciacyi dohodiv naselennya za umov vsebichnoyi suchasnoyi kryzy vitchyznyanogo suspilstva [Strengthening the income differentiation of the population in the conditions of a comprehensive modern crisis of domestic society]. *Global and national problems of the economy*, 6, 123-129 [in Ukrainian].

Делія Оксана Вікторівна

Кандидат історичних наук, доцент

Національна академія державного управління при Президентіві України
02000, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20**Deliia Oksana V.**

PhD, Associate prof.

National Academy of Public Administration under the President of Ukraine
20, Antona Tsedika Str., Kyiv, 02000, Ukraine

Email: oksanadelia@gmail.com

Цитування: Делія О. В. Чинники політичної культури у структурі політичного середовища державної політики / О. В. Делія // Аспекти публічного управління. – 2018. – Т. 6. – № 1-2. – С. 24-30.

Citation: Deliiia, O.V. (2018). Chynnyky politychnoi kultury u strukturі politychnoho seredovyshcha derzhavnoi polityky [Factors of political culture in the structure of political environment of public policy]. *Aspects of public administration*, 6 (1-2), 24-30.

Стаття надійшла / Article arrived: 8.01.2018

Схвалено до друку / Accepted: 11.01.2018